

DĚJINY ODĚVNÍ KULTURY

ŘECKO

ŘECKÁ KULTURA

1300 – 300 př.n.l.

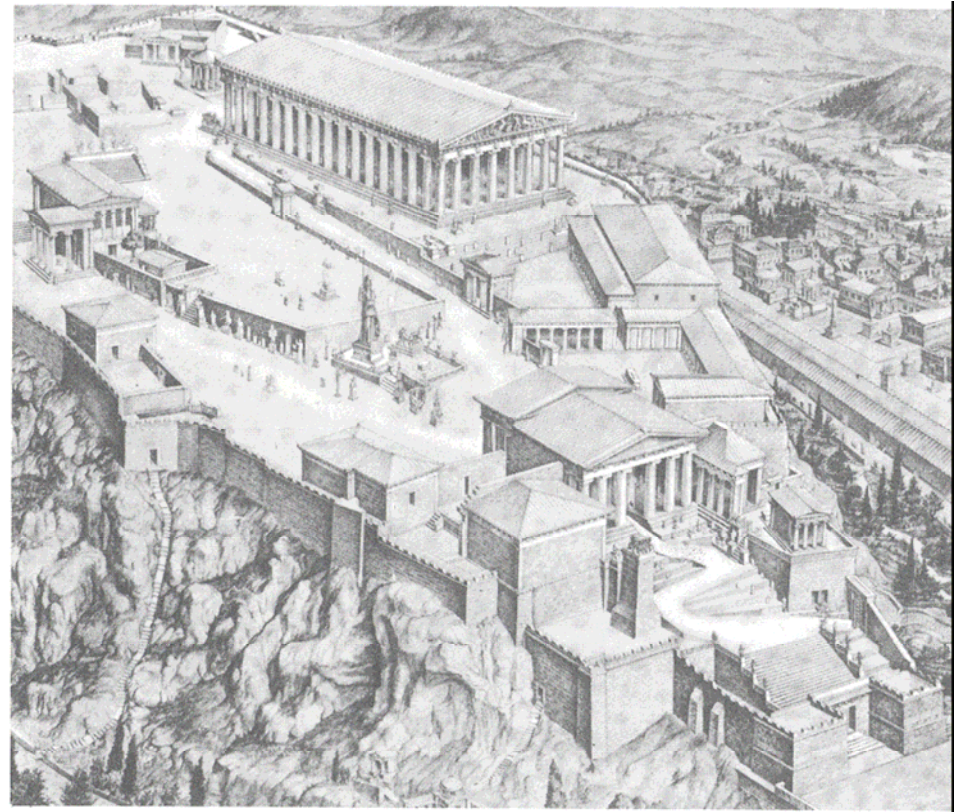
Od 8.stol. velká řecká kolonizace středomořského a černomořského pobřeží – přebírání námětů výtvarné kultury, projevuje se **dórský** a **iónský** styl.

Od homérské doby rozmach textilních řemesel, vznikají specializované dílny - vedle tkalců důležití barvíři a valcháři, kteří oděv také čistili.

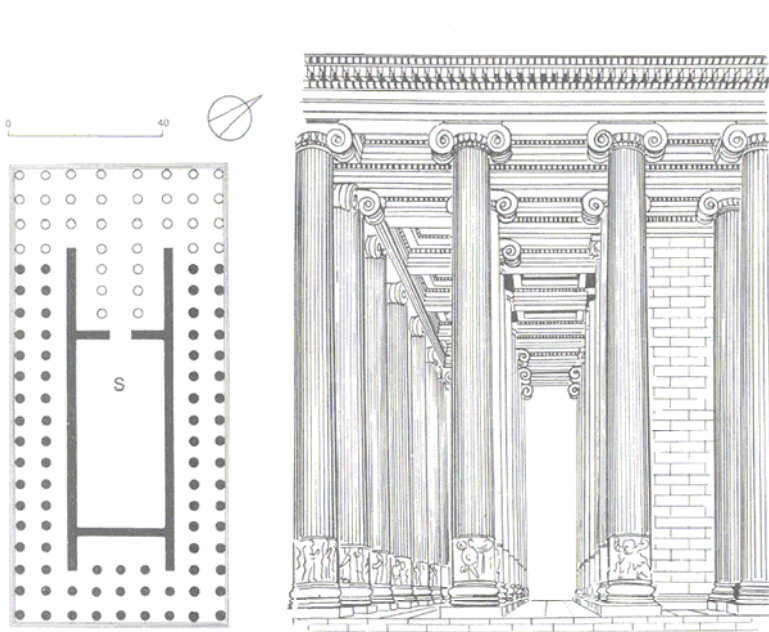
Architektura

Veškeré řecké umění má společný rys – vzniká vždy na zakázku s náboženským pozadím.

Akropolis

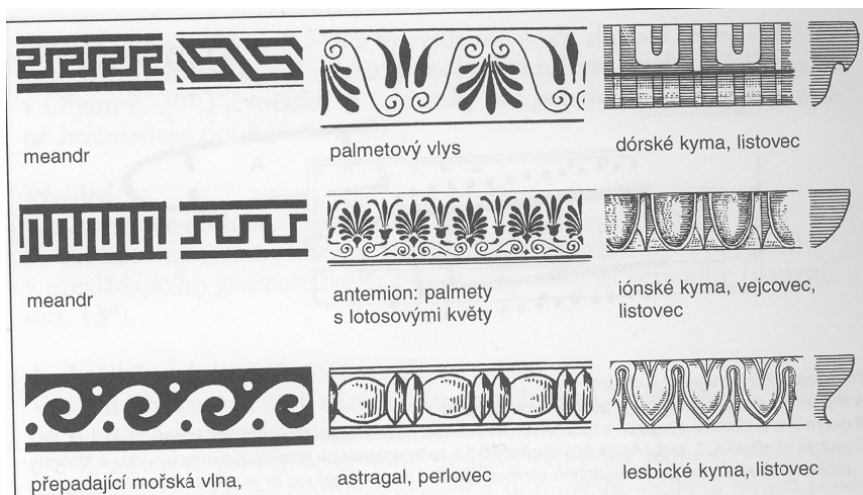
Athény, rekonstrukce, náboženské a kulturní centrum

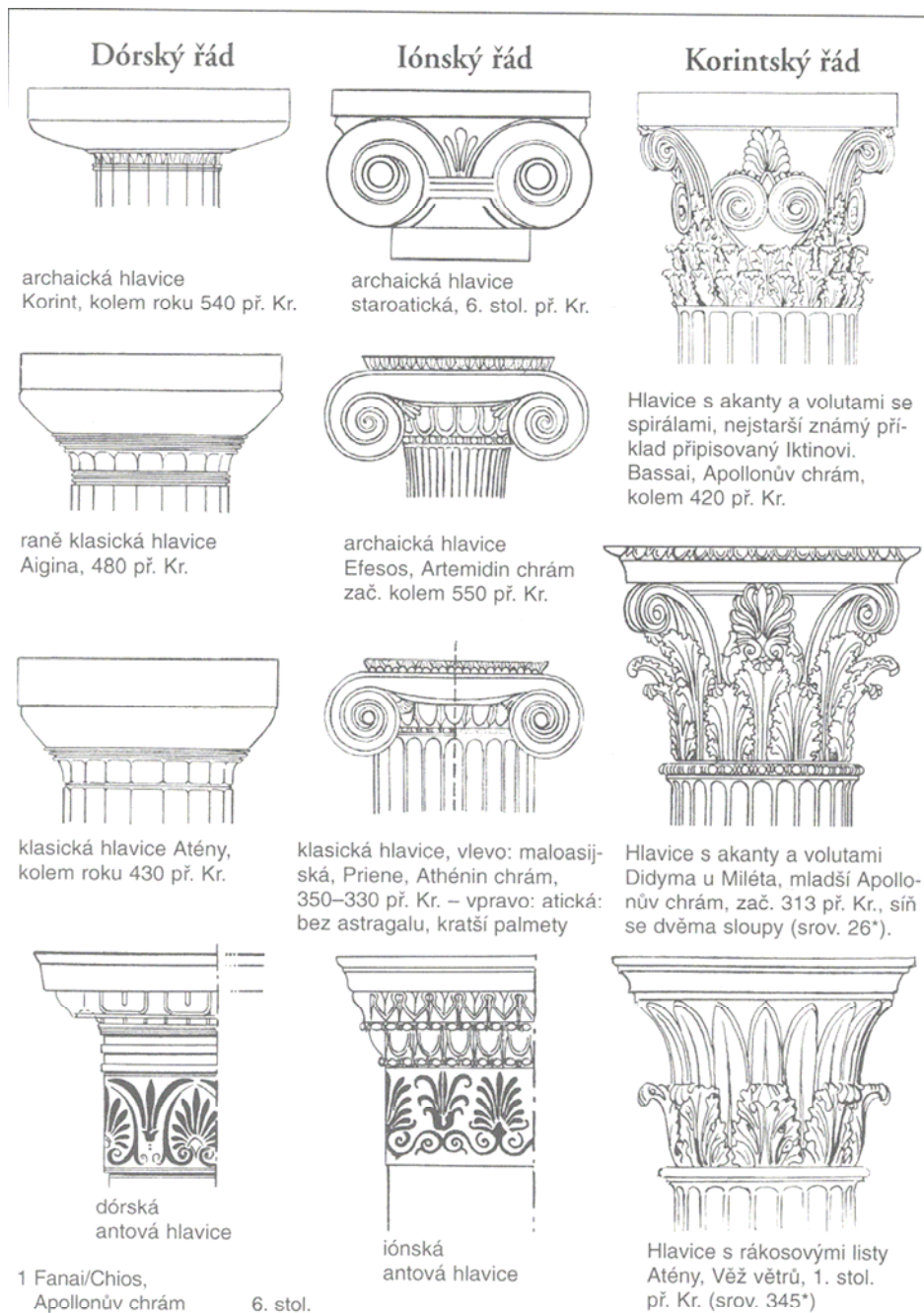
Efesos, Artemidin chrám z archaického období, zač. v pol. 6. stol. př. Kr. Diptercs, 57,3 x 119,6 m, pravděpodobně 117 sloupů o výšce 19 m, 36 sloupů na západě s reliéfy, síťovité rozestavení sloupů a S sekos. Zničen Hérostratem 356 př. Kr., znovu vystavěn na stejném půdorysu, ale doplněn o třináctistupňovou krepidu s vnějšími rozměry 72,7 x 137,8 m, jeden ze sedmi divů světa.

Ornament

Vznikaly různé formy sloupů,
které se lišily utvářením hlavic

Odívání v Řecku

- Oděv Řeků se vyhranil do své jedinečné, charakteristické podoby - dokonale uměřené, v proporcích harmonicky vyvážené, účelnou vhodností a volností tělesného pohybu respektující, je šatem nestříženým, kladeným.
- Klasický volný kladený oděv byl unifikuujícím šatem mužů i žen.
- Hlavními prvky se staly:
  - **chitón**
  - **peplos**
  - **plášť**

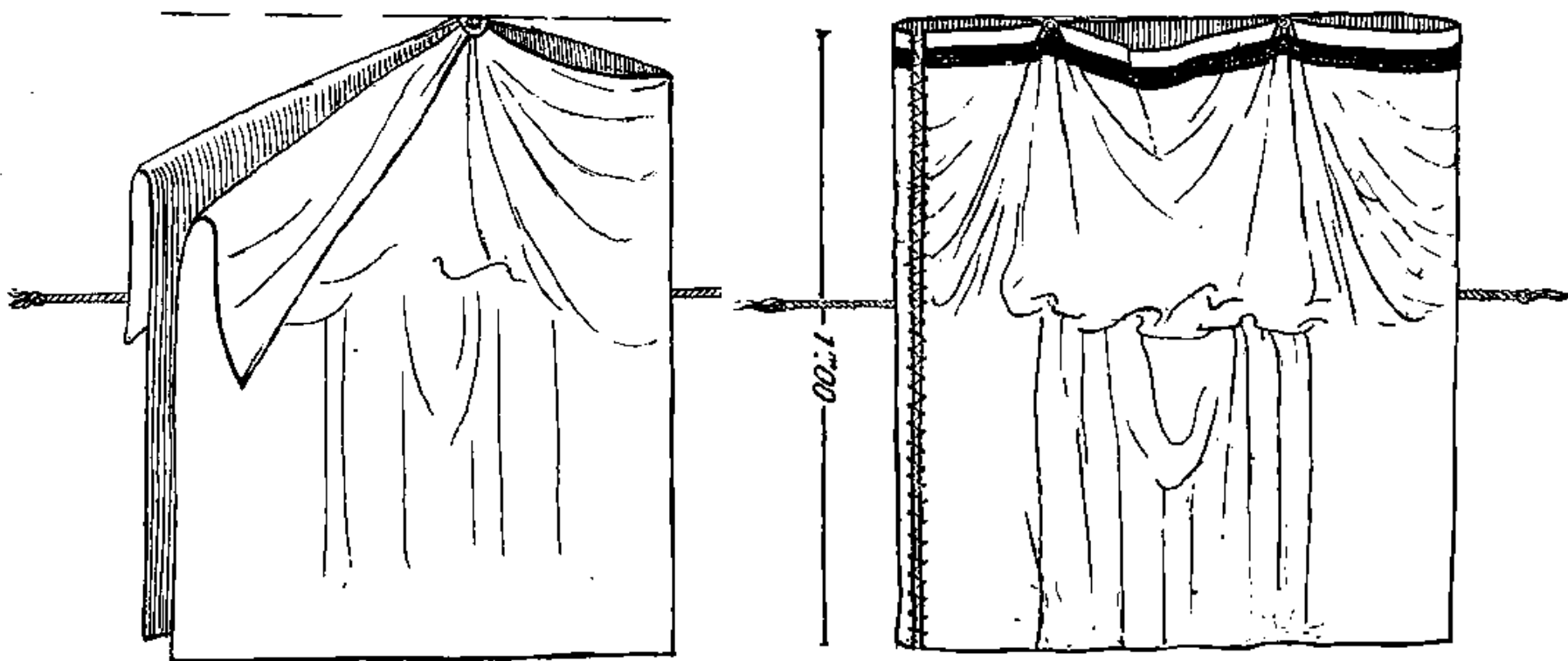
Základní typy oblečení:

- **chitón** (ze semitského *ke to n*, předivo z rostlinných vláken) – universální, “pohlavně” ani funkčně nespecializovaný oděv – jen odlišováno materiálem a dekorací.

V podstatě dva stejně velké kusy tkaniny obdélníkového nebo čtvercového tvaru, spojované na ramenou, event. také na pažích a na bocích jehlicemi, sponami nebo šitím a v pase přepásané;

Materiál: len, vlna, později bavlna – jemné i hrubé tkaniny, jednobarevné i vzorované.

Variabilita v míře řasení, charakteru spojování a přepásání l délce – podle funkce, pohlaví, postavení majitele ... nosí se na slavnosti, doma, na spaní ...

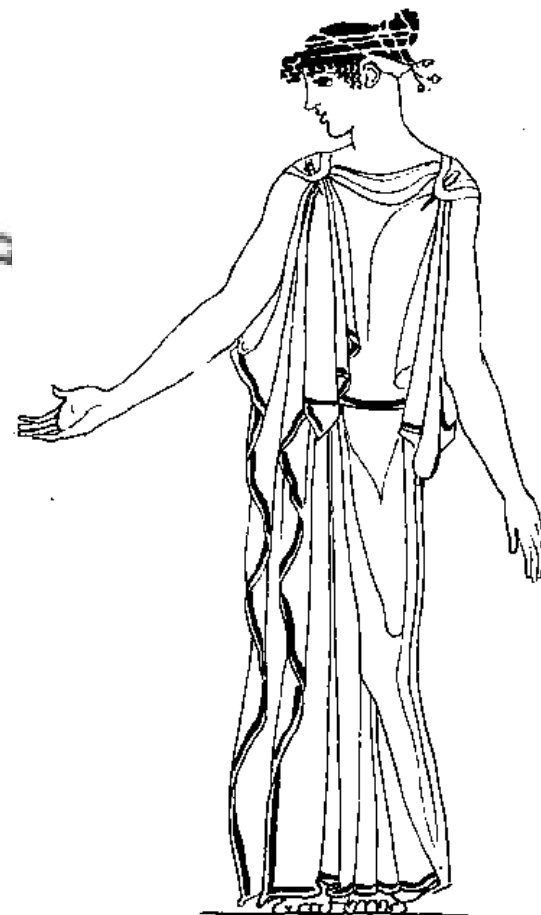
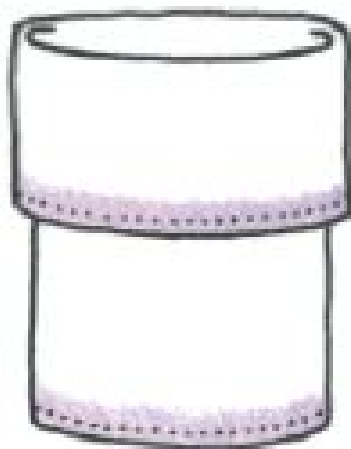
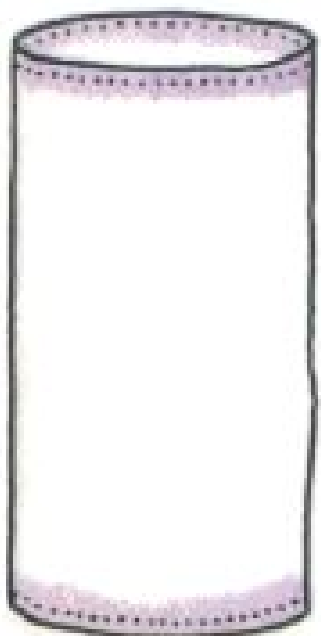
Chitóny – kladený a pouze jednoduše spojený

Základní typy oblečení:

- **peplos** – pouze ženský oděvní "kus", nošený přes chitón, „střihem“ prakticky shodný s chitónem, jen vpředu a vzadu v horní části překládán.

Spotřeba materiálu: 3x2 metry.

Základní typy oblečení:

- **Plášť**
  - **Himation**

Plášť nošený muži i ženami. Měřil asi 2x3 metry a kladl se napříč kolem těla, do podpaždí na jedné straně přes rameno na druhé. Možno v něm spatřovat jakéhosi jednoduššího předchůdce římské tógy. Ženy se do něj halily celé, ukrývaly v něm i ruce a z jeho cípu si vytvářely kapuci.

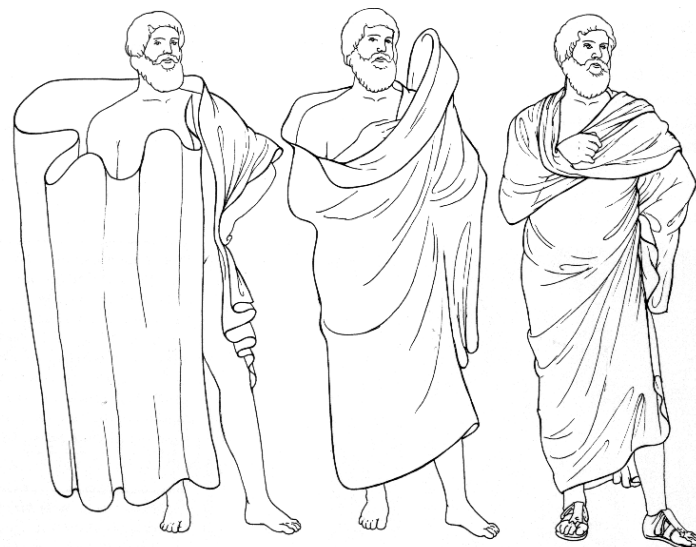

Schéma oblékání mužského himatia

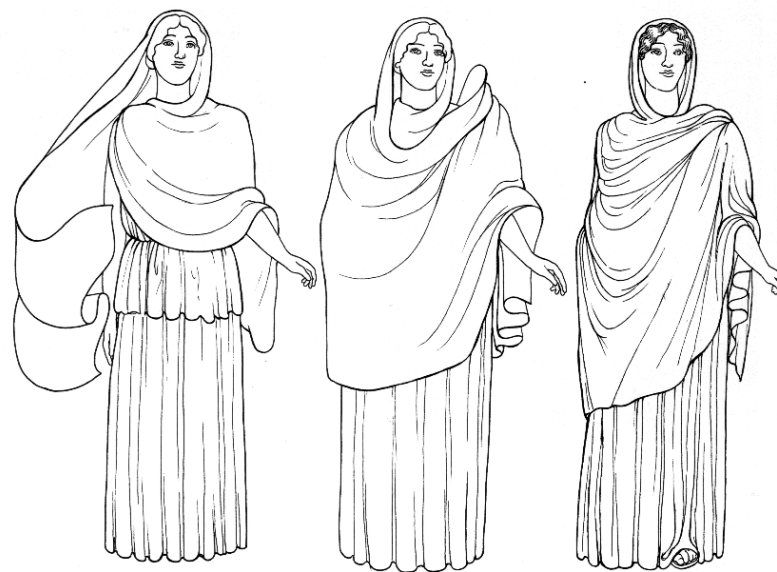
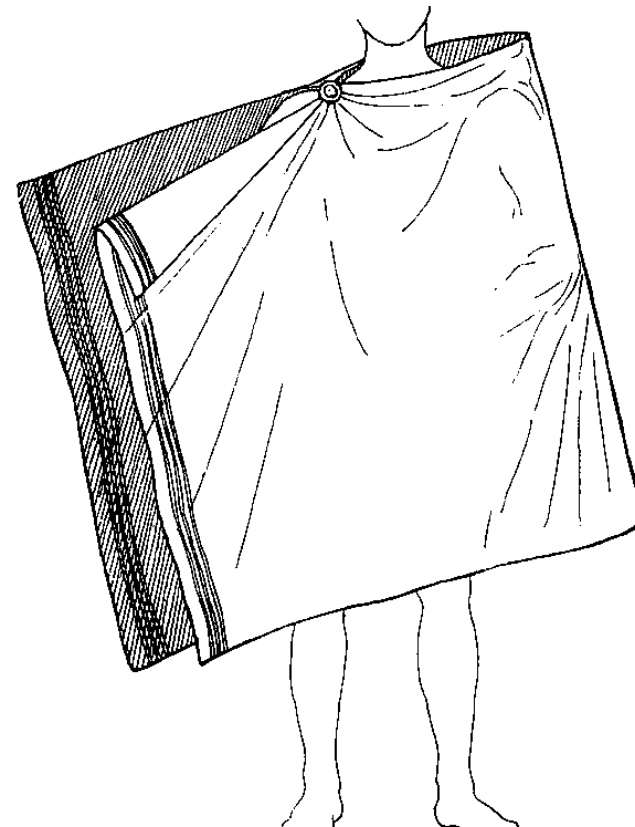

Schéma oblékání ženského himatia s cípem přetaženým přes hlavu

Základní typy oblečení:

- Chlaina, chlamys

- Základním účelovým pláštěm byla **chlaina** – obdélník látky, spojený na jednom rameni sponou. V chladnějším počasí se nosil ze silnější látky, byl buď purpurový, nebo pestře vzorovaný. Jeho rozměry umožňovaly nejen bohaté řasení, ale mohl posloužit i jako přikrývka na spaní.

chlaina

Základní typy oblečení:

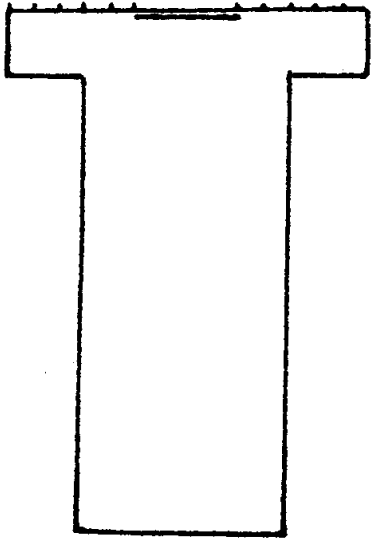
- Variantou chlainy byl **chlamys**, plášť který se nespínal za okraj látky, ale uprostřed, a proto tvořil bohatší siluetu záhybů. Mohl být spjat jak na rameni tak i vpředu, což bylo účelné při jízdě na koni.

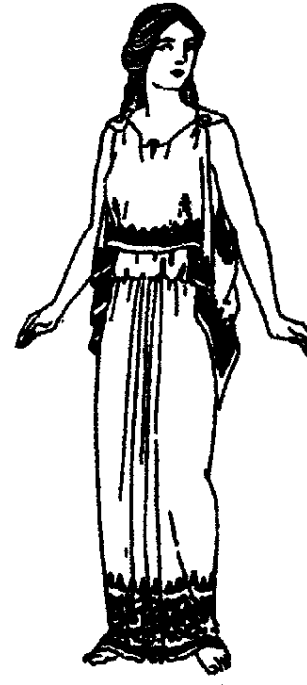
chlamys

Odívání žen

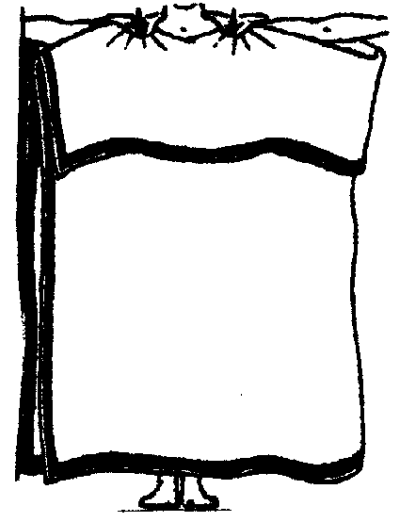
- chiton
- peplos
- himation

- chiton

peplos

Odívání žen

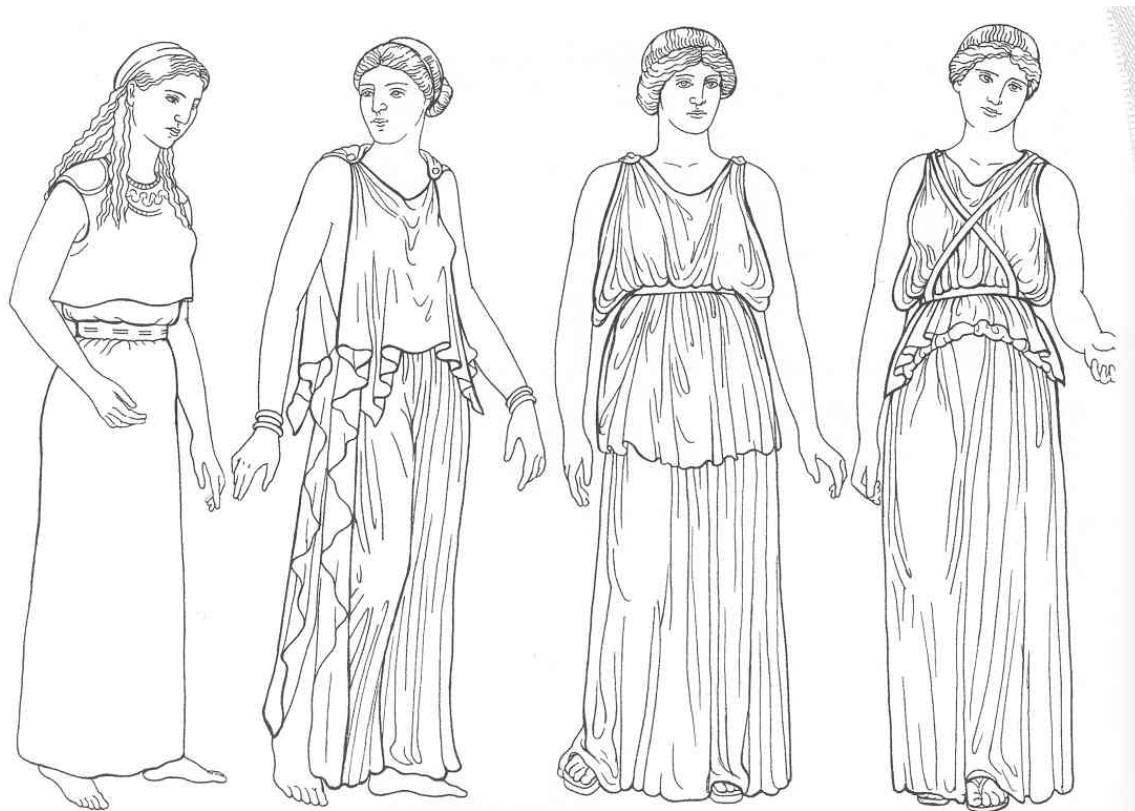

- himation

Odívání žen

- peplos

Peplos: homérské doby – úzký, neřasený, klasické doby – otevřený na boku, nepřepásaný, klasické doby – přeložený hluboko pod pás, přepásaný a svázaný stužkami na prsou

Krátký řasený
chitón na
jednom rameni

Feidias,
Amazonka
kol 460 př. Kr.
římské kopie
Řím,
Museo Kapitalino

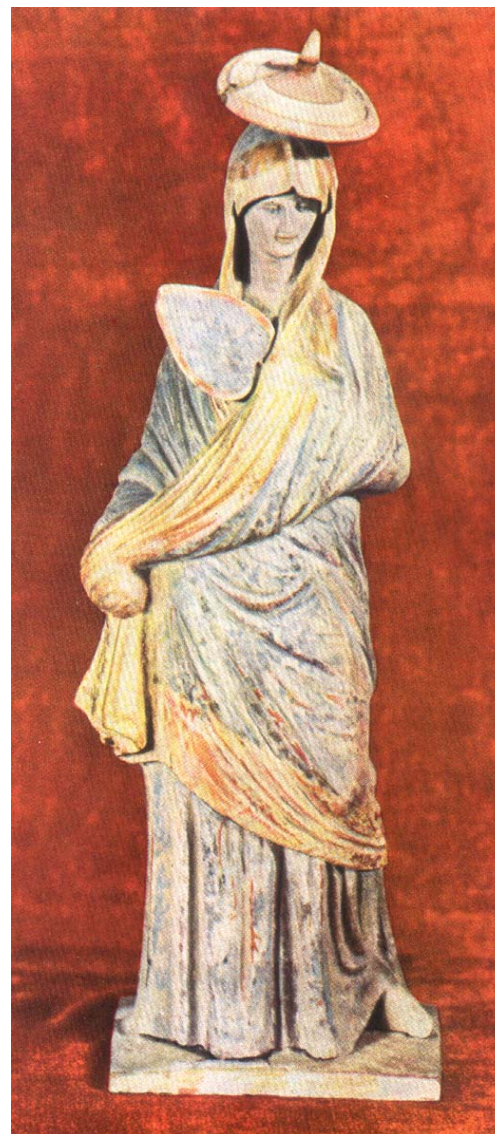

Krésilos
Amazonka
kol 460 př. Kr.
římské kopie
Řím,
Museo Kapitalino

Himation a peplos

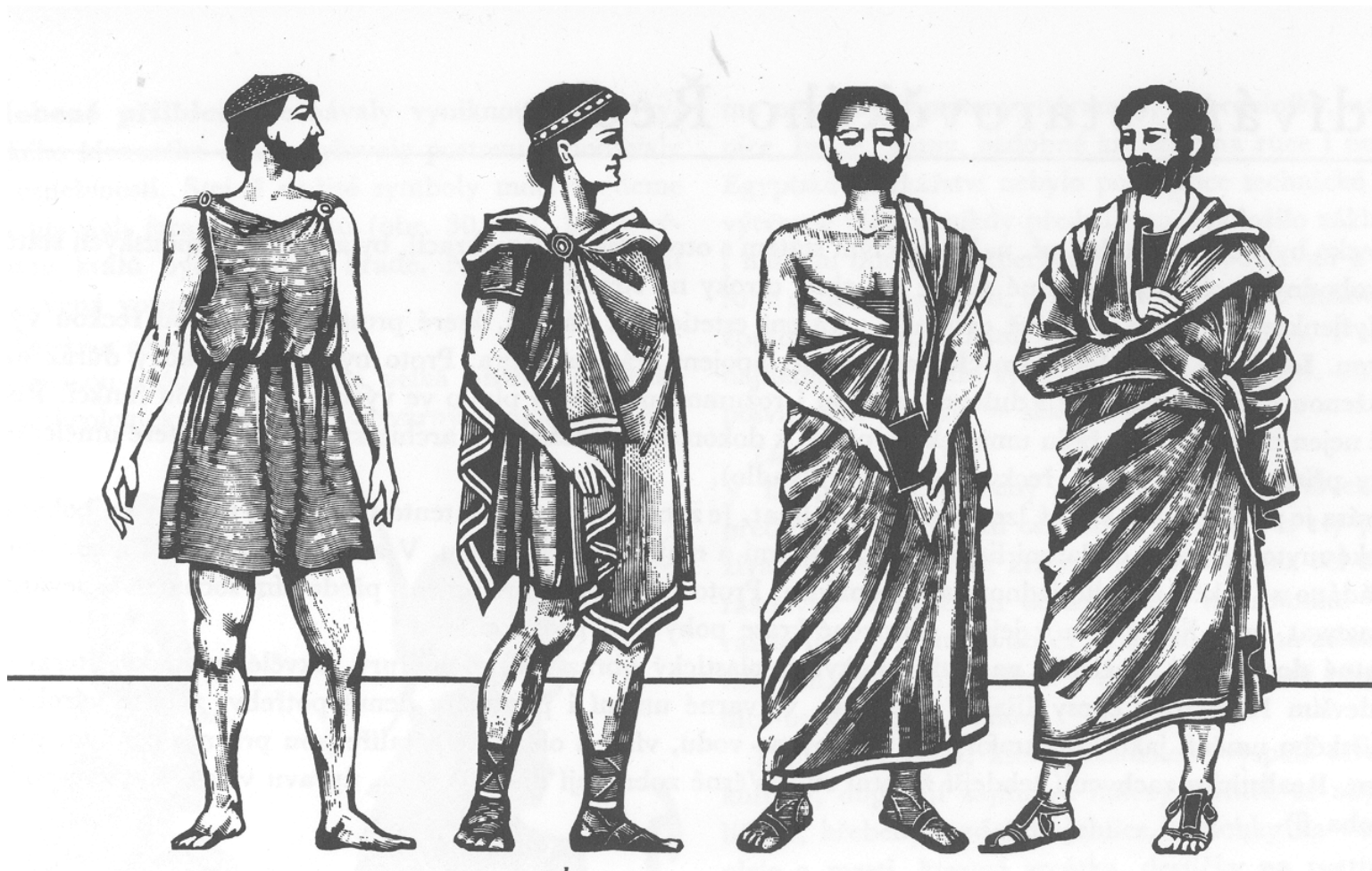
himation s tholí

IN. ATHENA « MÉLANCOLIQUE »
MUSÉE DE L'ACROPOLE

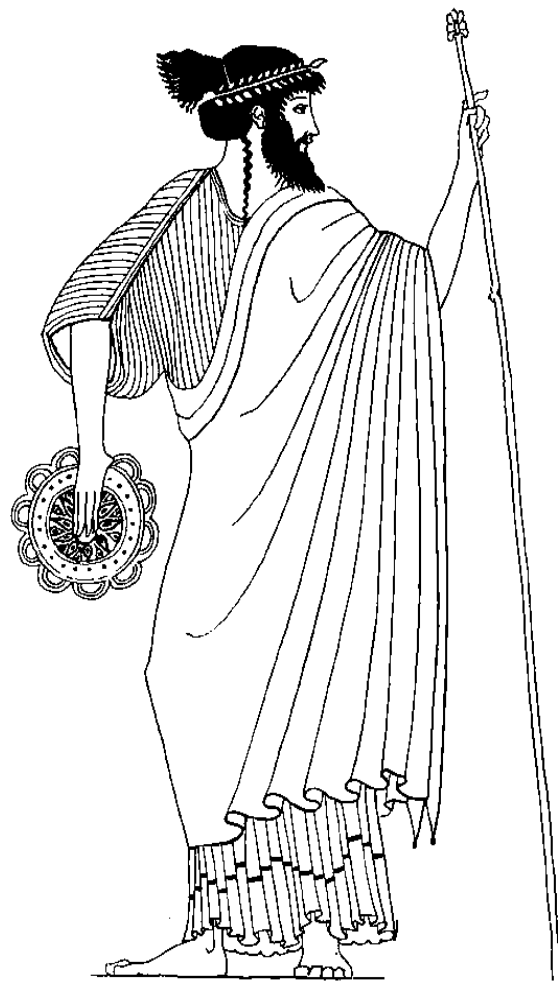
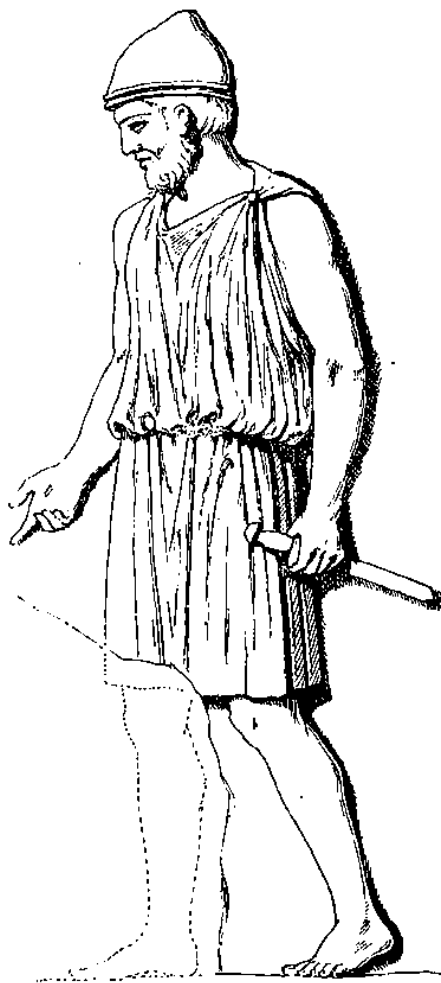
Odívání mužů

Základní chitón, krátký plášť chlamys, himation řasený na jedno, nebo obě ramena

Odívání mužů

- chiton

Odívání mužů

- himation

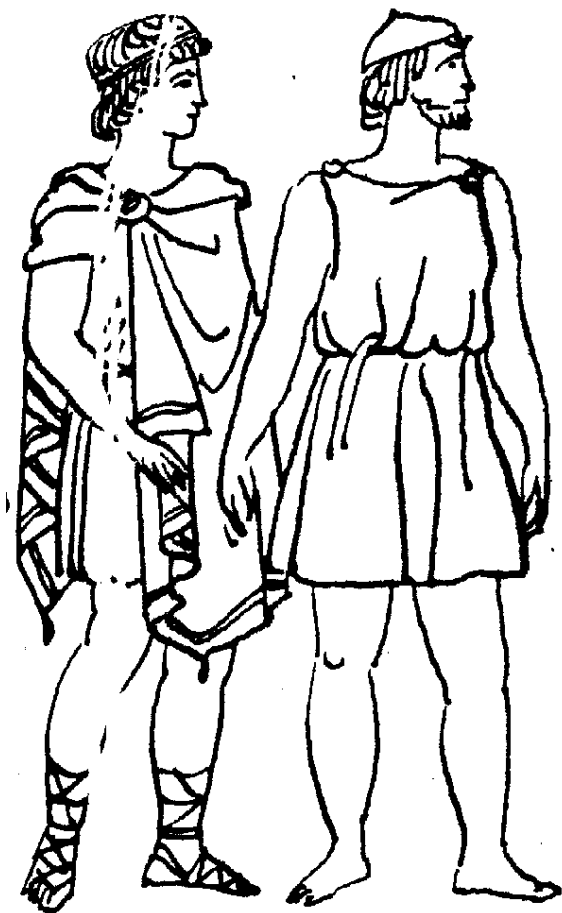

Himationy s různě
aranžovaným cípem,
na nohou sandály

vpravo
Démostenés
římská kopie, konec 4. –
poč. 3. stol. př. Kr.

Odívání mužů

Cestovní a pracovní oděv

paludamentum-
ancient military
cloak of Roman
general-purple
woolen cloth

Oděv vojevůdce

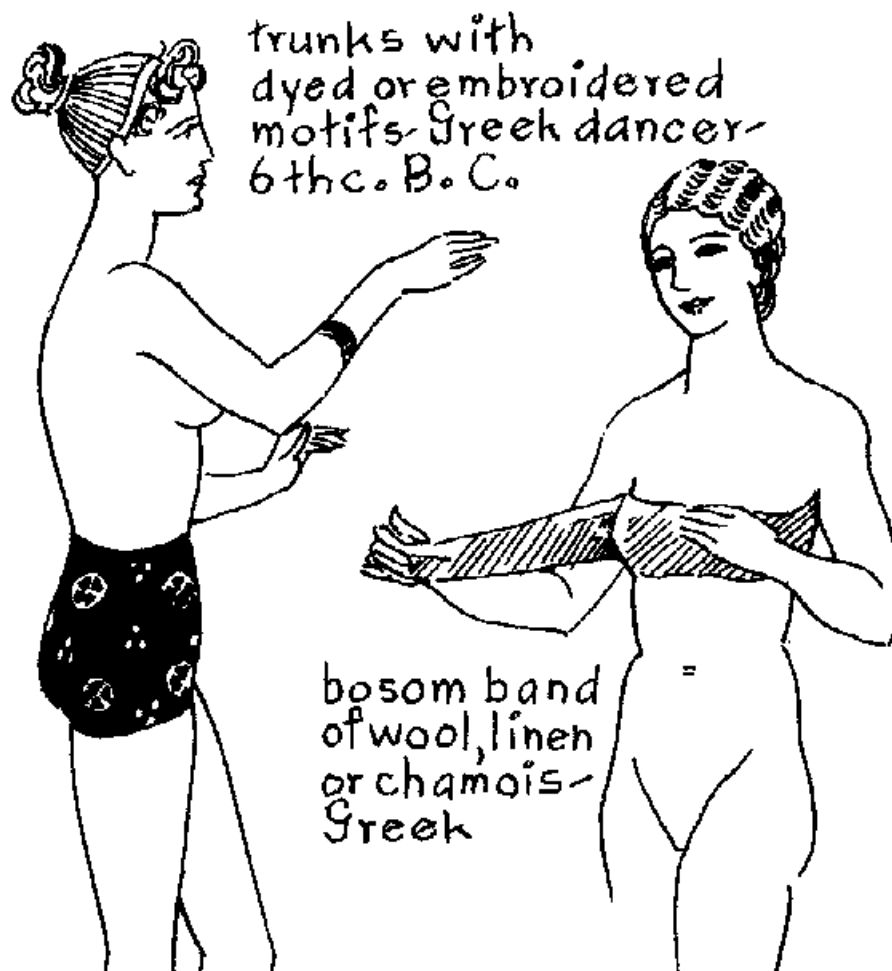

Jezdec se svým koněm – 440 př.n.l.

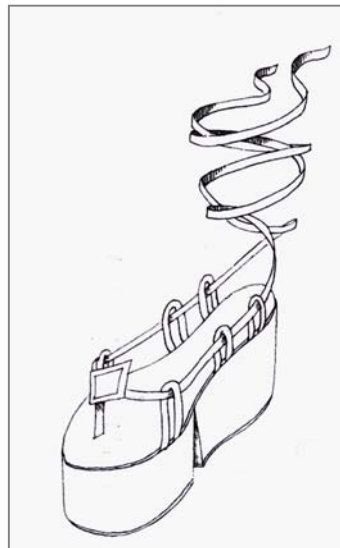
Prádlo

- Jediným skutečně spodním oblečením, které by bylo možno zařadit mezi mužské prádlo, byla diazoma, dnes bychom ji označili jako suspensor.
- Ženy potom používaly různé stužky či pásy, které bylo možné ovíjet kolem těla a tak do jisté míry přispívat k jeho tvarování.

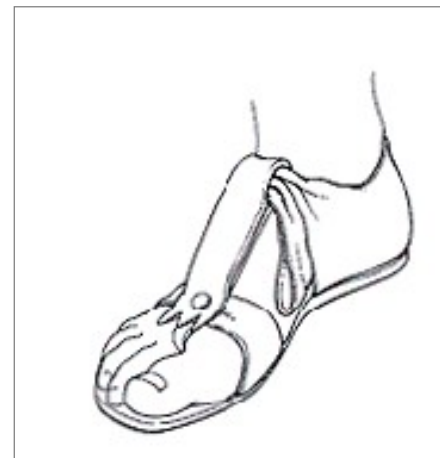

Obuv

Nejoblíbenějším typem obuvi byly **sandály** — řemínky upevněné na podrážce se různě proplétaly mezi prsty a omotávaly kolem kotníků. Ženy používaly **kothurny**, boty na vysoké dřevěné podrážce, **persikai** – polovysoké boty z jemné bílé kůže. Muži nosili vyšší boty svazované řemínky zv. **krepis**. Vojáci měli vysoké boty **endromis**, sahající ke kolenům.

kothurny

sandály

endromis

krepis

Účesy

Ženské účesy

lehce zvlněné, vzadu visící na hrud' i záda, melounovitý účes, řecký uzel, složitý účes s volným uzlem na temeni.

Účesy

Muži

- Ctihodní muži dlouhé vlasy a vousy, zastřižené do špičky
- Mladíci krátké i dlouhé, vlnité a svázané čelenkou
- Otroci museli mít vlasy ostříhané na krátko
- Holení se v Řecku rozšířilo až v době Alexandra Velikého

úprava vlasů a vousů

Účesy

Apollo v Olympii
– typická úprava vlasů - **lokny**

Polykleitos,
Diadumenos
kol 430 př. Kr.
Athény, Národní
muzeum

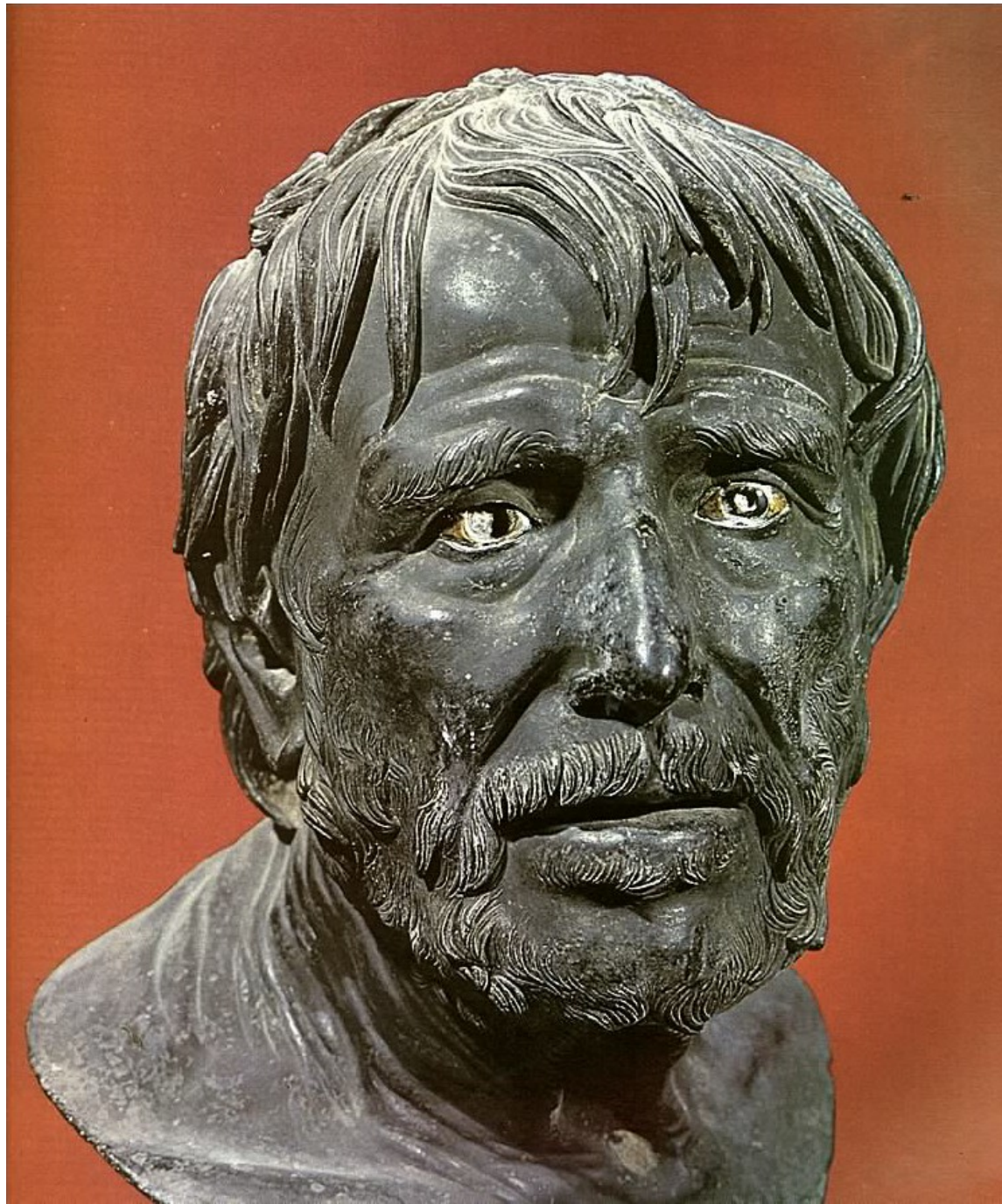
Lyssipos,
Alexandr Veliký
kol 325 – 300 př. Kr.
mramorová kopie
v. 41 cm
Istanbul, Archeologické
muzeum

Hladké krátké
vlasy,
vousy

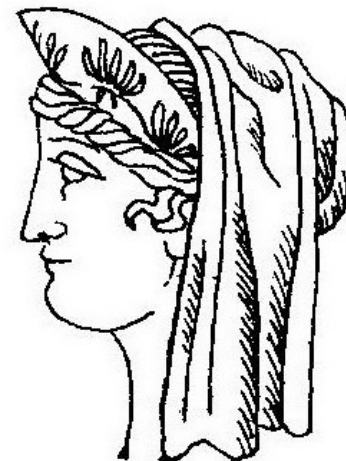
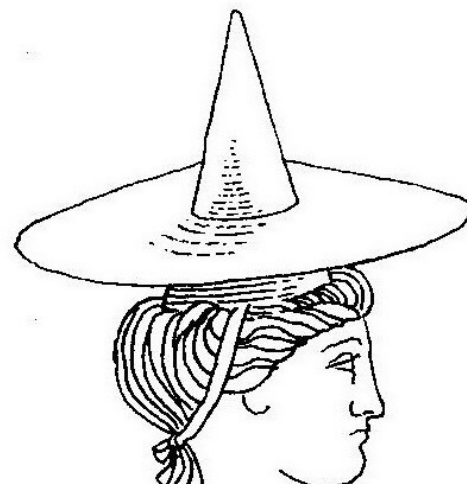
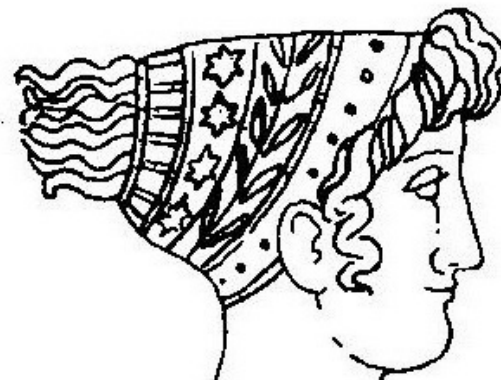
Seneca
(Kallimacha, snad
Aristofanés)
2. století př. Kr.
římská kopie
Neapol, Museo
Nazionale

Pokrývky hlavy

ženy

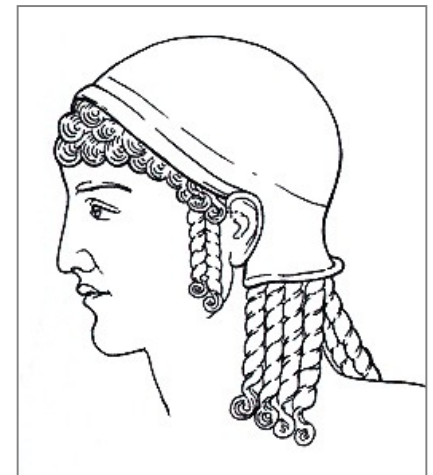
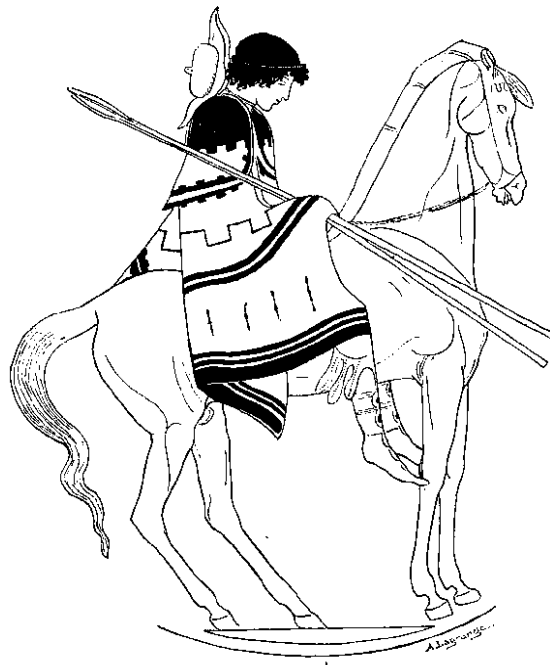
- Ženy si obvykle zakrývaly hlavu cípem pláště nebo zahalily rouškou. Roušky byly často oblíbenými a ceněnými dárky, zvláště pokud byly zhotovovány z jemných a zářivých nití.
- Více se však k ozdobě hlavy používaly **stužky** - ténie, desmata či anadema, poutaly vlasy nad čelem či v týle a svazovaly je v uzel nebo je proplétaly.

Pokrývky hlavy

muži

- **petasos – nižší klobouk** používaný při cestování, měl široký okraj a mohl se páskou zachytit pod bradou nebo spustit na záda, zhotovoval se z kůže, plsti či slámy. Také označovaný jako **thessalský klobouk**, který byl součástí oděvu jezdců, lovců i vojáků.
- **pílos – čapka** nosili ji většinou prostí lidé, měla polokulovitý tvar, zhotovovala se z kůže, kožešiny, plsti, vlny nebo slámy

Čapka pílos, zkadeřené
vlasy upravené vzadu
do pletenců

Apollon z Anavysu, kol 540 př.
Kr., **194 cm, Athény, Národní
muzeum**

Čapka pílos,
krátké zkadeřené
vlasy,
bez vousů

Delfský vozataj, kol 475
př. Kr., **bronz, zbytek
sousoší**

Vojenská přilba,
zkadeřené vlasy,
plnovous

Periklés († 429 př. Kr.) římská kopie
Kresilova portrétu

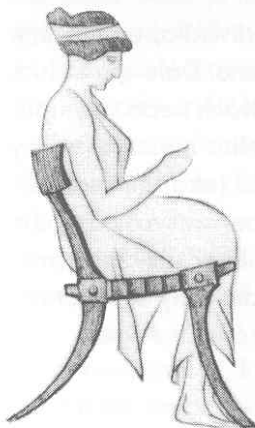

Šperky

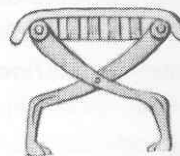

Nábytek

- výzdoba
nábytku
stejná jako u
architektury –
ornamentální
pásky z
palmet,
meandrů,
zubořezu a
vejcovce

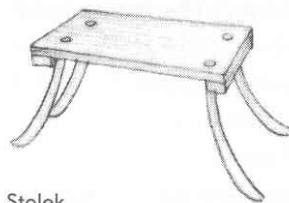
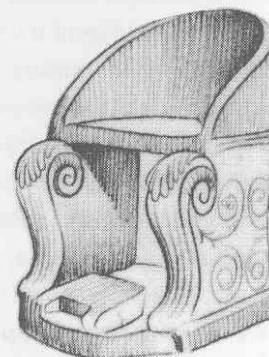

Klismos
(lehká židle)
5. stol. př. n. l.

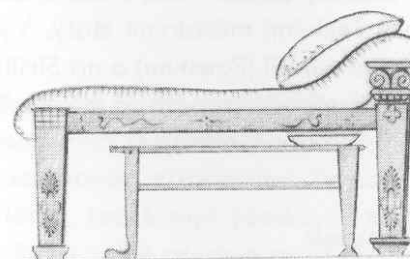

Stolička

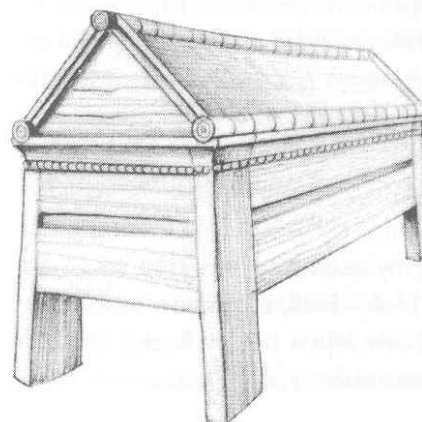
Kamenné křeslo
(z divadla)

Stolek

Lůžko (klinae) se stolkem

Truhla z helenistického období 330 př. n. l.

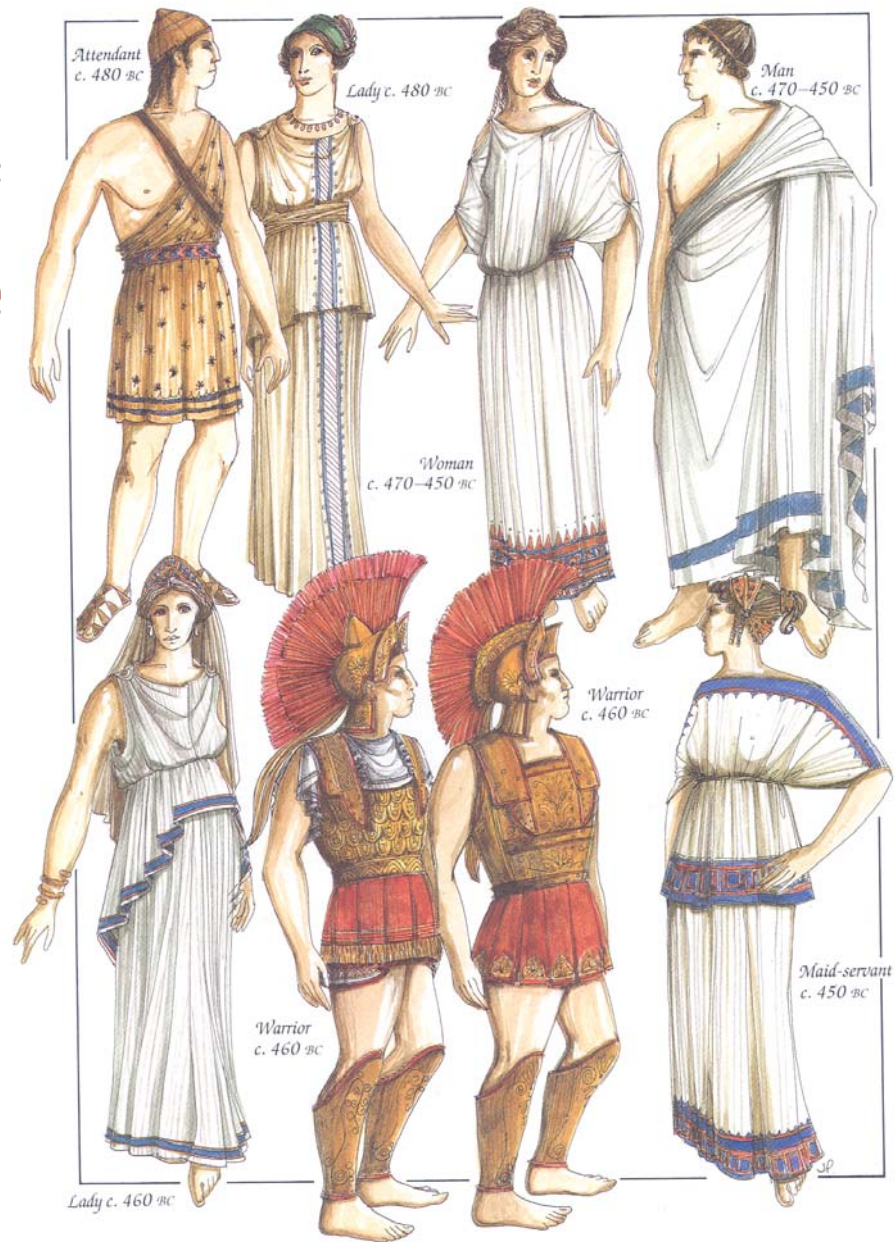
Žena před truhlou 480 př. n. l.

ANCIENT GREECE c. 600-480 BC

ANCIENT GREECE c. 480-450 BC

ANCIENT GREECE c. 440-400 BC

ANCIENT GREECE c. 300-150 BC

Tyto materiály byly zpracovány z podkladů přednášek

Ing. Elišky Kadlecové

Použitá literatura:

- KADLECOVÁ E. Dějiny oděvní kultury – přednášky 2009
<https://skripta.ft.tul.cz/> , Elektronické studijní materiály FT TUL
- CZUMALOVÁ P. Dějiny oděvní kultury – přednášky 2009
- KYBALOVÁ, L. Dějiny odívání, Starověk. Praha: 1998
- TYLÍNEK, P. Základní etapy vývoje oděvní kultury. Liberec: TUL, 2004